

Klippfisk 2013

Filmsvinnupolitikkur

um 10 ár:

50 heiltíðarstørv í filmsvinnuni

ein føroyskan spælifilm um árið

Filmsvinnupolitikkur

Almennur filmspolitikkur kann vera bæði mentanarpolitikkur og vinnupolitikkur.

Mentanarpolitikkurin tekur støði í mentanarliga leiklutinum hjá filminum sum miðli og stuðlar filmsgerð, sum eina mentarliga móttvekt í tí einstaka landinum til útlenskar filmar. Mentanarpolitikkurin stuðlar sostatt einstaklingum og verkætlanum fyri teirra innihald.

Vinnupolitikkur tekur støði í at nýta filmsvinnuna til at skapa arbeiðspláss, menna førleikar og gera eitt land ella eitt øki lokkandi hjá fólki at búseta seg í og fyrítøkum at stovna virksemlu í. Vinnupolitikkurin leggur dent á at stuðla upp undir vinnuliga undirstøðukervið hjá eini vinnu og at stuðla virksemlu, sum beinleiðis ella óbeinleiðis elvir til annað vinnuligt virksemlu.

Í Norðurlondum hevur statsligi filmspolitikkurin yvirhøvur verið ein mentanarpolitisk strategi, meðan tann regionala filmspolitikkurin, ið er vaksin fram seinastu árinum í nógvar størri mun hevur haft vinnupolitisk mál.

Úr teimum grannalondum, sum hava haft størstu framgongdina innan filmsvinnuna seinastu 20 árinum eru greiðar ábendingar um, hvørji stig skulu til fyri at rækka nakað á leið. Í øllum førum fevna filmspolitisku stigini um bæði mentanarpolitisk og vinnupolitisk átøk. Vinnupolitisku átøkini fevna m.a. um afturberingarskipanir, filmsstuðulsskipanir grundaðar á komersiellar framleiðslur, distribútiónsstuðul og skattapolitisk átøk.

Vit kunnu samanbera okkum við Ísland, ið hevur eina unga filmsvinnu, men harafturat eru heilt nógvar regional dømi úr Norðanlondum - Film i Väst í Svøríki, Midtnorsk filmsenter, filmfond og filmkommision í Norra, FilmFyn og Den Vestdanske Filmpulje í Danmark. Øll nýggjari átøk, sum leggja dent á filmstuðul í lokaløkinum.

Teir stuðulspengar, sum lætnir verða til film í Íslandi og í lokaløkjum í Svøríki og Danmark, koma aftur ferfald. Frágreiðing um Den Vestdanske Filmpulje vísir, at í tíðarskeiðinum frá 2008 til 2012 hava tær 32 milliónirnar, sum lætnar eru í stuðli, skapað 149 arbeiðspláss og ein umsetning á 124 milliónir í fyrítøkum í økinum. V.ø.o førir 1 króna í filmsstuðli við sær, at aðrar 3,9 kr. verða nýttar lokalt. Tøl frá FilmFyn og úr Íslandi vísa sama mynstur.

Her eru týðiligar ábendingar um, at ein greiður filmsvinnupolitikkur og ein munagóð stuðulsskipan skapa effekt og løna seg aftur.

Ísland sum dømi

Í Norðurlensskum høpi hevur Ísland verið undangonguland tá tað kemur til at stimbra filmsvinnuna við vinnupolitiskum tiltøkum. Íslenska filmsvinnan hevur ment seg í stórum seinastu 15 árinum. Lutvíst tí, at Ísland mentanarpolitiskt hevur valt at fígga størri filmsvirksemlu og lutvíst tí, at íslenska stjórnin gjøgnum íslenska útflutningsráðið hevur samstarvað við films- og ferðavinnuna um at marknaðarføra Ísland sum upptøkustað/location fyri útlenskar filmar. Hetta hevur havt við sær, at nógvir útlenskir stórfilmir lutvíst eru upptiknir í Íslandi, eins og eitt stórt tal av útlenskum lýsingarfilmum, fyri eitt nú bilfyrítøk, eru upptiknir har.

Filmspolitisk tiltøk í Íslandi

Filmspolitisku tiltøkini í Íslandi eru lutvíst mentanarpolitisk, t.v.s. beinleiðis stuðul til framleiðslu av íslenskum filmum og íslenskum sjónvarpsrøðum. Seinastu 20 árini eru framleiddir 6 spælifilmar í miðal um ári í Íslandi. Harumframt eru fleiri sjónvarpsrøðir gjørdar. Og lutvíst eru tiltøkini vinnupolitisk. Aðrir tættir av kreativu vinnunum eru eisini í framgongd. Kreativu vinnurnar verða í dag mettar at vera eini 3 til 4% av íslenska búskapinum. Ágúst Einarsson, professari í búskapi á Bifröst University, segði í mai 2013 við Bloomberg (endurgivið í Financial Times 17. mai 2013), at hann væntar at hesin parturin fer at vaksa munandi; so nógv, at hann ikki vildi undrast, um hesar vinnur um 15-20 ár verða størsti staki parturin av íslensku bruttotjóðarúrtøkuni. Her eru vinnupolitisku ætlanirnar og átøkini fyri film ein týðandi táttur.

Týðningarmesta vinnupolitiska tiltakið til tess at fáa útlenskar filmsframleiðslur til Íslands er skipanin, ið gevur útlenskum filmsframslufeløgum eina afturbering - reimbursements - frá íslenska ríkiskassanum upp á 20% av samlaðu útreiðslunum, sum tey brúka upp á filmsframleiðslu í Íslandi. Hendan skipanin umfatar spælifilmar og sjónvarpsrøðir, umframt dokumentarfilmar. Skipanin umfatar ikki lýsingarfilmar og tónleikavideofilmar.

Hitt týðandi vinnupolitiska stigið er stovnanin av eini serligari skrivstovu undir íslenska útflutningsráðnum, sum nevnist "Film in Iceland" og sum marknaðarførir Ísland á altjóða marknaðinum sum eitt fjølbroytt og eksotiskt location-land. Hendan marknaðarføringin upplýsir um fíggarligu stuðulsmøguleikarnar fyri framleiðslu av spælifilimum í Íslandi og møguleikarnar fyri locations-/upptøkustøðum, sum eisini lokka nógvar framleiðarar av lýsingarfilmum til Íslands.

Almenna kringvarpið og tann størsta handilsliga sjónvarpsrásin framleiða sjónvarpsfiktión og útvarps leikir og eru harvið ein menningarstaður fyri handritahøvundar, leikstjórar og sjónleikarar, umframt at skapa arbeiðspláss innan filmsvinnuna.

Gjøgnum almenna filmsstuðulin og gjøgnum tað virkseimið, sum almenna kringvarpið og størstu handilsligu sjónvarpsstøðirnar skapa, er grundarlag hjá einum hampuliga stórum tali av yrkislærdum fólki innan filmsvinnuna at búgva og liva av yrki sínum í Íslandi. Hetta er eisini ein fyrirtreyt fyri, at íslenska vinnan kann veita útlenskum filmsframleiðarum eina tæna, ið er kappingarfør við onnur filmsland.

Tann størsti fyrimunurin, ið Ísland hevur sum filmsland, er náttúran og landslagið. Ísland hevur ótrúliga fjølbroytt og serstøk landsløg.

Vinnuligi týðingur hjá eini filmsvinnu

Mentanarligi tørvurin á at skapa eitt føroyskt filmsmål og at skapa filmssøgur við føroyskum innihaldi kann samanberast við tørvun fyri 120 árum síðani at skapa eitt føroyskt skriftmál og bókmentir við føroyskum innihaldi. Mentanarliga sæð er vegamótið, ið vit standa við nú, helst líka avgerandi, sum tá farið varð undir at skapa fyrstu føroysku bókmentirnar.

Filmsvinnan er tøkniliga før fyri at veita tæna til hvønn krók av heiminum. Ein føroysk filmsvinna, sum hevur førleikarnar til at gera seg galdandi, kann tí bæði tæna einum heimamarknaði og veita tæna til marknaðir uttan fyri Føroyar.

Royndirnar frá menning av filmsvinnu í norðurlenskum útjaðaraøkjum vísa, at nógv avleitt virkseimi er av filmsframleiðsluni (tæna, bygging, flutningur, gisting, ferðavinna, o.a.) umframt, at ein sjónlig filmsvinna tykist at hava sera jaliga ávirkan á sjálvskenzluna í einum lokalum øki og á evnini hjá sama øki at draga væl útbúna arbeiðsmegi og harvið arbeiðspláss til sín.

Ein filmsvinna eigur eisini at vera við til at marknaðarføra Føroyar uttanlands, bæði sum ferðavinnuland og sum location-stað hjá útlenskum filmsframleiðarum.

Ein føroysk filmsvinna má hava minst trý bein at standa á:

1. Framleiðslu av føroyskum fiktiónsfilimum, har meginparturin av fíggingini kemur frá mentanarpolitiskum stuðulsskipanum, sum skulu fremja framleiðslu av føroyskum filmum.
2. Samframleiðslur við útlenskar filmsframleiðarar.
3. Sølu av tænastrum til føroyska heimamarknaðin (lýsingar, sjónvarpsframleiðslur, kunningarfilmur, tónleikavideo o.a.), sølu av tænastrum til fyrítøkur uttanlands og sølu av tænastrum til útlenskar framleiðarar, sum velja at leggja virkseml í Føroyum.

Filmsvinna - árin á samleika og atdráttarmegi móttvegis vinnulívi og arbeiðsmegi

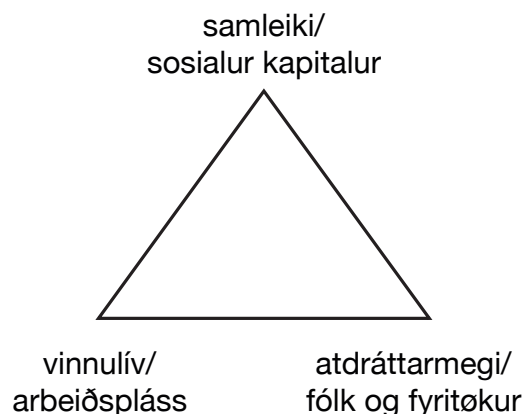
Bókin *Living on Thin Air: The New Economy* (1999) hjá C. Leadbeater lýsir tað vektloysið í modernaða búskapinum, sum kemst av, at fleiri og fleiri fáa sítt livibreyð frá "tí tey hava í høvðinum"- kreativiteti, talenti og hugskotum, og ikki frá ítøkiligum framleiddum vørum. Hendan gongdin førir mentan og búskap tættari saman, sambært Leadbeater.

Hetta er ein gongd, sum Føroyar eisini mugu taka til sín og handla eftir.

Í teimum norðurlensku regiúnunum, sum eru nevndar frammanfyri, verður stuðul latin til filmsvinnu út frá eini meting av og trúgv upp á, at filmsvinnan setir regiúnirnar á landakortið. Hon ger regiúnirnar sjónligar, lokkandi at búseta seg í og styrkir samstundis staðbundna samleikan hjá teimum, ið eru har frammanundan. Og sterkari samleiki, verður mett, kann óbeinleiðis hava vinnuligan ágóða við sær við tað at sterkari samleiki gevur størri áræði at stovna nýtt virkseml ella útbyggja tað, ið ein hevur frammanundan.

Virskipaðar grundgevingar fyri einum filmsvinnupolitikki í Føroyum.

Politisku grundgevingarnar í sambandi við tann virkna regionala filmsvinnupolitikkinn, ið hevur givið so ítøkilig úrslit í Norðanlondum er ein mentanarpolitisk og vinnupolitisk heildarhugsan, sum tekur støði í einari øktari sannkenning í Evropa av, at mentanin spælir ein stóran og avgerandi leiklut í vinnuligari menning í regionalum høpi, sum víst í niðanfyri standandi modelið.

Ein føroysk filmsvinna vil - fyri uttan tað mentanarlíga virði og tann styrkta samleikan, sum filmarnir í sær sjálvum skapa - skapa virðir út í øll trý hornini í trýhyrninginum. Vinnan skapar arbeiðspláss, hon skapar áhuga fyri Føroyum sum land og ger tað lokkandi hjá einstaklingum og fyrirkum at seta seg niður her, og hon skapar netverk og førleikar, sum styrkja tann sosiala kapitalin.

Hetta eru týðningarmikil kappingarparametur í eini tíð, tá Føroyar sum samfelag kappast við umheimin um arbeiðsmegi, eisini um ta væl útbúnu føroysku arbeiðsmegina, ið býr og virkar í londunum uttan um okkum.

Tann menningin, ið er farin fram í Íslandi og fleiri norðurlendskum regiónum, vísir, at landafrøðilig stódd er eingin forðing fyri at seta sær mál fyri menning av filmsvinnu og at gjøgnumføra tey.

Tað er eingin ivi um, at menningin av eini føroyskari filmsvinnu hevur stóran mentanarlígan týðning við tað, at filmurin sum søgufrásigandi miðil styrkir mentanarlígan samleikan bæði úteftir og inneftir. Vit ávirkast av og taka til okkum filmssøgur, sum siga frá og tulka okkara egnu veruleika, og vit kenna stóran stoltleika av okkum sjálvum tá filmar, sum eru framleiddir av føroyingum, bera føroyskar søgur út til stórar hyggjaraskarar uttan fyri Føroyar.

Sum tøknilin er háttað og soleiðis, sum samskiptið fer fram og mennist, so fer tað at bera til hjá eini føroyskari filmsvinnu at bjóða tænastr sínar fram til útlenskar framleiðarar. Fyritreytin er, at førleikarnir og framleiðslukervið eru til staðar.

Fyri at skapa hesar fyrirteytirnar er neyðugt at:

1. menna talentini og útbúgva tey
2. menna heimliga marknaðin, so grundarlag verður fyri fleiri framleiðslufeløgum
3. skapa karmar, so hesi feløg kunnu bjóða seg fram á marknaðum uttan fyri Føroyar og so tað er áhugavert hjá útlenskum framleiðslufeløgum at keypa tænastr í Føroyum.

Málið um 10 ár er at:

Í 2023 er filmsvinnan er ein dynamisk og livandi vinna í Føroyum við minst 50 heiltíðarstørvum.

Vinnan stendur á trimum beinum:

1. peningur, sum gjøgnum mentanarpolitikkin, er settur av til at framleiða føroyskar filmar
2. samframleiðslur við útlenskar framleiðarar
3. tænastr, ið føroyska filmsvinnan selur á altjóða filmsmarknaðinum og til útlenskar filmsframleiðarar, ið velja at leggja ein part av virkseminum í Føroyum.

Menningin í vinnuni verður tryggjað við einum vinnupolitikki, sum ger tað lokkandi hjá útlenskum filmsframleiðarum at nýta Føroyar sum upptøkuland og hjá fyrirkum yvirhøvdur at seta pening í filmsvinnuna. Í miðal verður ein føroyskur spælifilmur í fullari longd framleiddur um árið, eins og tað verða framleiddir fleiri stuttfilmur, novellufilmur og sjónvarpsfilmur og -røðir á hvørjum ári. Útlenskir lýsingarfilmur og partar av útlenskum spælifilimum og sjónvarpsrøðum verða regluliga framleidd her. Føroyskir heimildarfilmur eru á altjóða filmsfestivalum á hvørjum ári.

Hetta er ambitiøs mál at seta sær, men í grundini er hetta bara ein avmynding av íslensku filmsvinnuni í dag, ferd yvir á føroyskan mátistokk. So tað er ikki ógjærligt í einum lítlum samfelag at skapa eina virkna og kappingarføra filmsvinnu, um viljin er til staðar hjá øllum ørtum.

Mælt verður til at:

Skattalætti ella stuðul verður latin útlenskum filmsfeløgum, ið framleiða filmur ella partar av filimum í Føroyum. Hetta kann t.d. gerast eftir íslenskar fyrimynd, har útlensk framleiðslufeløg fáa upp í 20% av tí peningi, ið tey brúka til vøru og tænastr, endurgoldin frá landinum.

At skipa ein føroyskan filmsgrunn at veita nøktandi fígging til framleiðslu av føroyskum filimum. Allir filmsframleiðarar eiga at kunna søkja studning til verkætlanir úr grunninum. Grunnurin eigur at hava bæði dygdarkrøv og krøv um eginfígging. Helvtin av stuðlinum skal verða givin eftir eitt til eitt prinsippinum - (fyri at fáa eina krónu í stuðli, mást tú koma við einari sjálvur)

Grunnurin eigur frá byrjan at fáa eina játtan upp 1,5 millión krónur um árið - men vaksa við hálvari millión um árið, soleiðis at grunnurin um 7 ár hevur 5 milliónir.

At stuðlað verður upp undir at fáa eitt afturvendandi norðurlenskt ella altjóða filmstiltak í Føroyum, t.d. eitt skeið og/ella ein festival av høgari góðsku, sum setir Føroyar á kortið hjá filmsvinnuni í londunum uttan um okkum, og sum gevur føroyingum høvi at skapa sær persónlig netverk við virkin fólk í filmsvinnuni uttan fyri Føroyar.

Tórshavn, 24. juni 2013